

De Noordzee: een onmetelijk archief, zij het zonder archivaris

Marnix Pieters

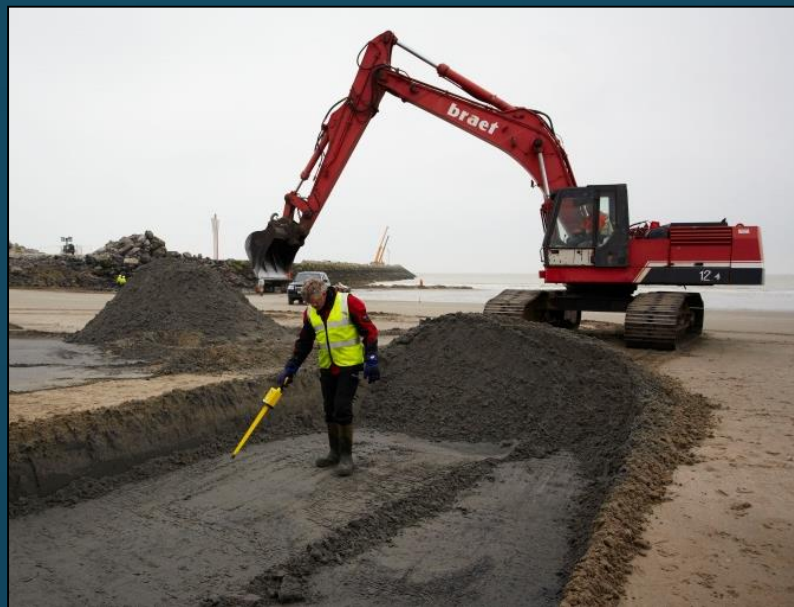
Agentschap
Onroerend Erfgoed

Inhoudstafel

Archief en geen museum: gaat niet om vondsten maar om de info vervat in de vondsten. Paleolandschappen cfr. vorige presentatie.

1. Strand als archeologisch waardevol gebied: scheepswrakken, paleontologisch bot, verdronken nederzettingen,...
2. Het Belgische deel van de Noordzee: scheepswrakken, paleontologisch bot, losse vondsten met een verhaal (Romeinse amforen),...
3. Besluit

17de-eeuws kanon vervaardigd
door Louis De Geer

1

Eindconferentie SeArch project – Gent, 22 november 2016

19de-eeuws scheepswrak
op het strand van Knokke,
zichtbaar in 2002-2003,
ramp Tricolor.

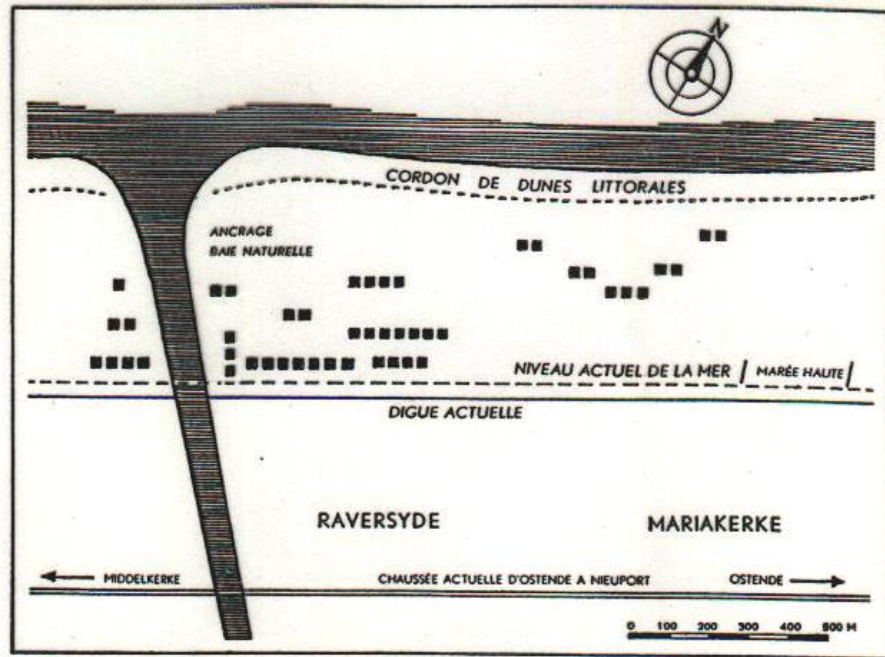
1

Bot van jong oerrund, strand
van Blankenberge

1

Strand van Raversijde in de jaren 60-70 van de 20ste eeuw

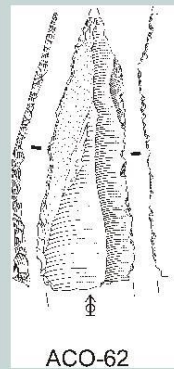
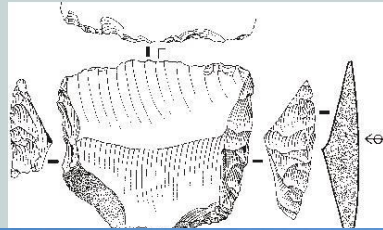
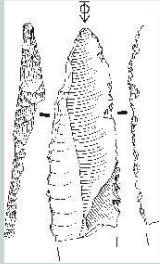

De oudste fasen (11de-14de eeuw van de site Walraversijde, strekten zich uit op het huidige strand.
Een voorbeeld: geldt voor de volledige kustlijn.

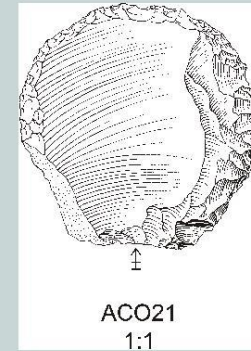
RAVERSIJDE

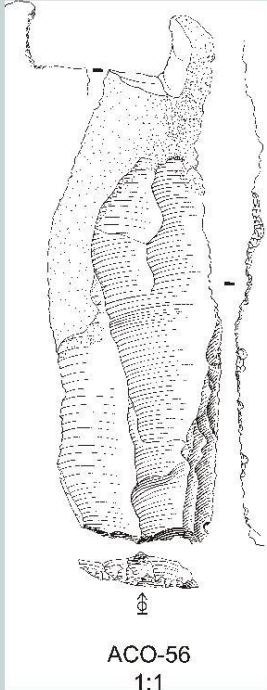
ACO-62

ACO-6

ACO21
1:1

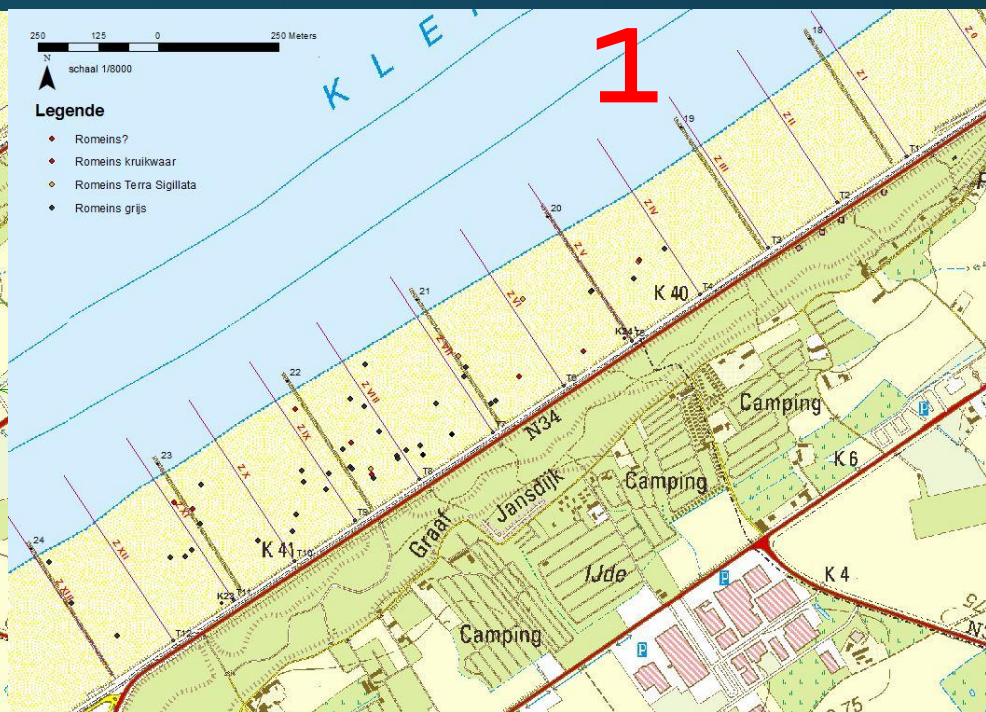
ACO-56
1:1

1

Strand van Raversijde: pre- en protohistorie, object is te zien in het museum Walraversyde 1465.

Datering +/- 2800 jaar oud: vroege IJzertijd, gevonden in het veen

zone	XIII	XII	XI	X	IX	VIII	VII	VI	V	IV	III	II	I	0
keldercollectie														
ME AW														
ROM AW														
totaal collectie														
Prospecties														
ME AW														
ROM AW														
totaal collectie														

Heel veel nieuw onderzoek 2013-2016: prospecties, boringen, oude collecties inventariseren,...

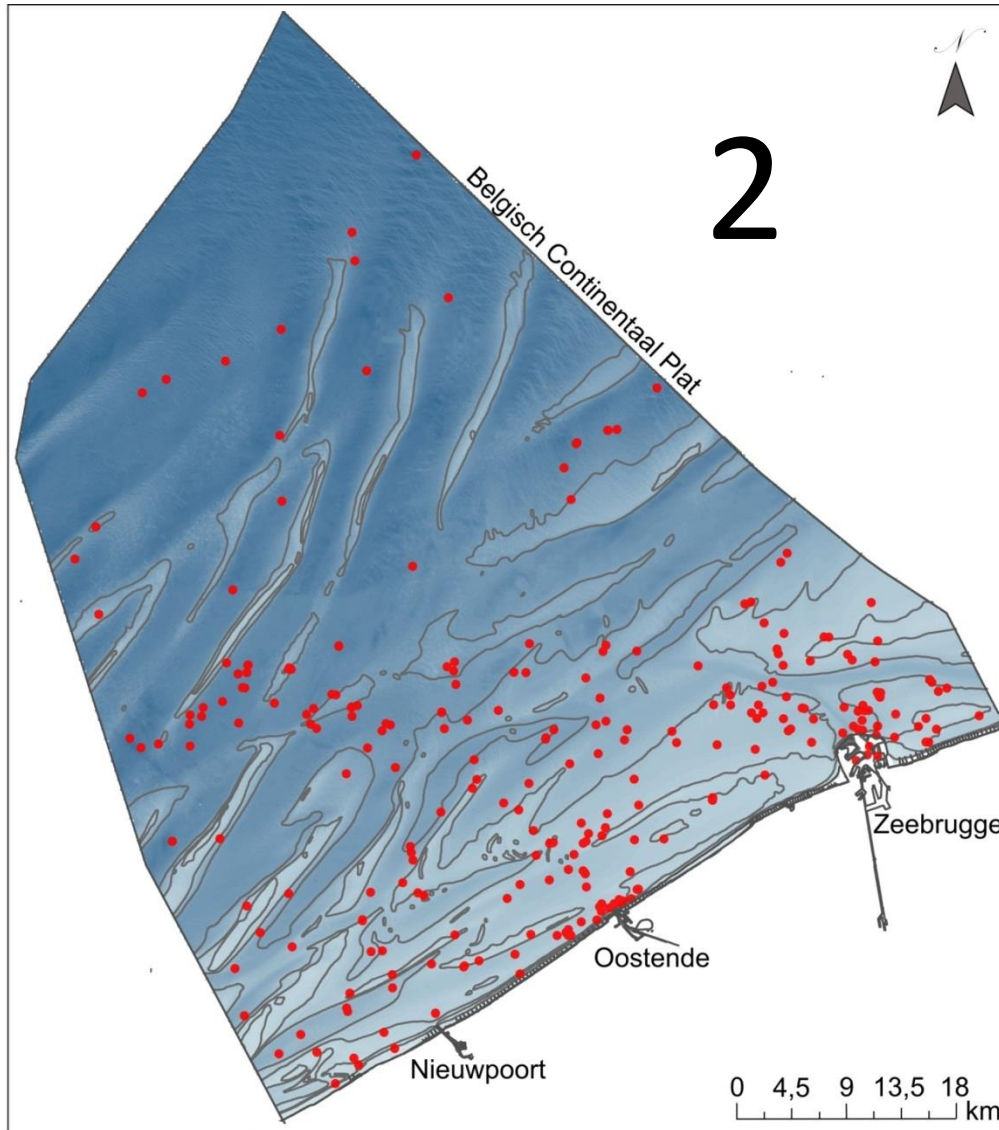
Eindconferentie SeArch project – Gent, 22

De Noordzee: hoeveel wrakken?

2

361 posities

290 scheepswraksites

228 geïdentificeerd

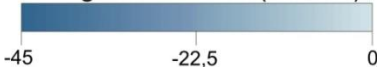
62 niet geïdentificeerd

6 Vliegtuigwrakken

65 andere

Is dit alles? Neen, dit zijn de zaken die boven de bodem uitsteken

hoogte zeebodem (m TAW)

• scheepswrak

~ zandbanken

Ouderdom 228 geïdentificeerde scheepswraksites?

2

16de eeuw 1

17de eeuw 1

18de eeuw 4

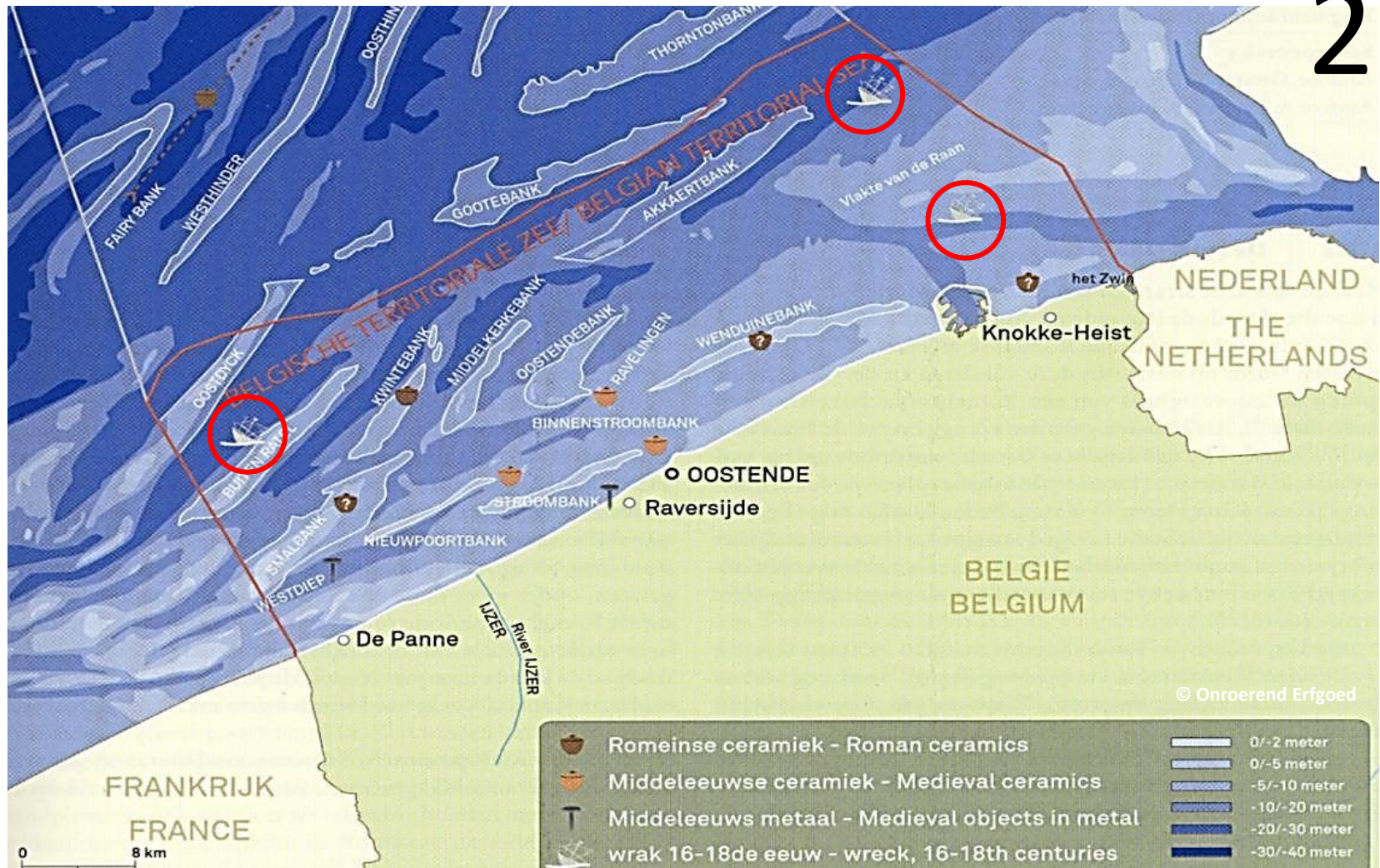
19de eeuw 10

20ste eeuw 212

Topje van
de ijsberg

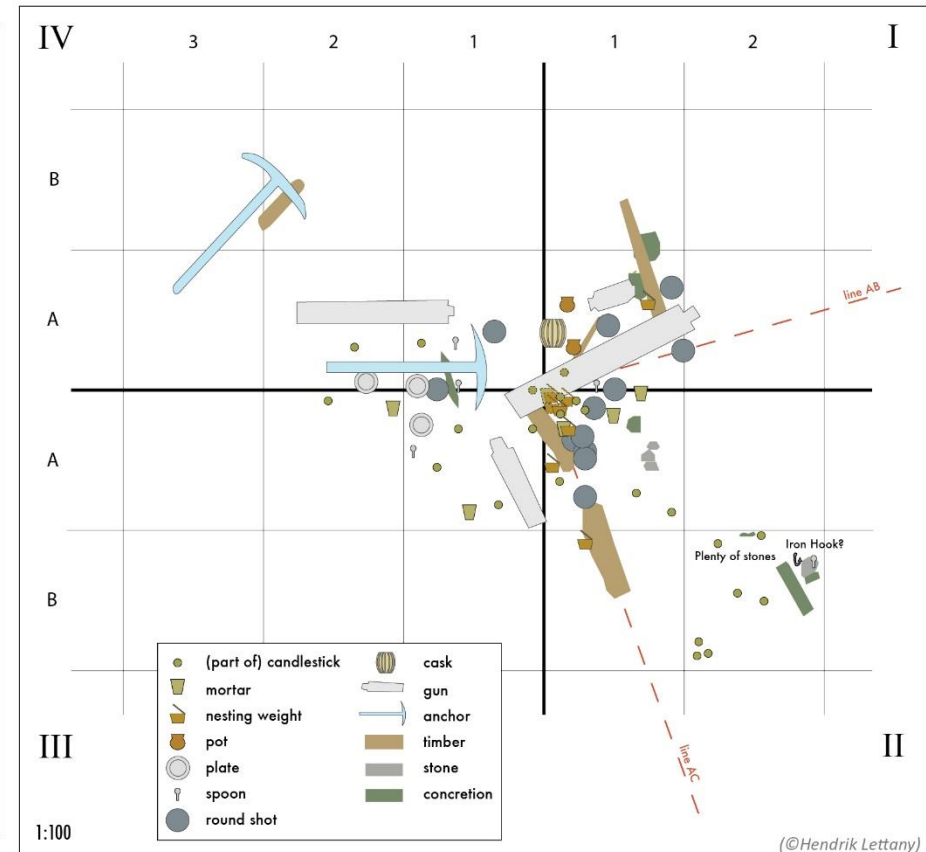
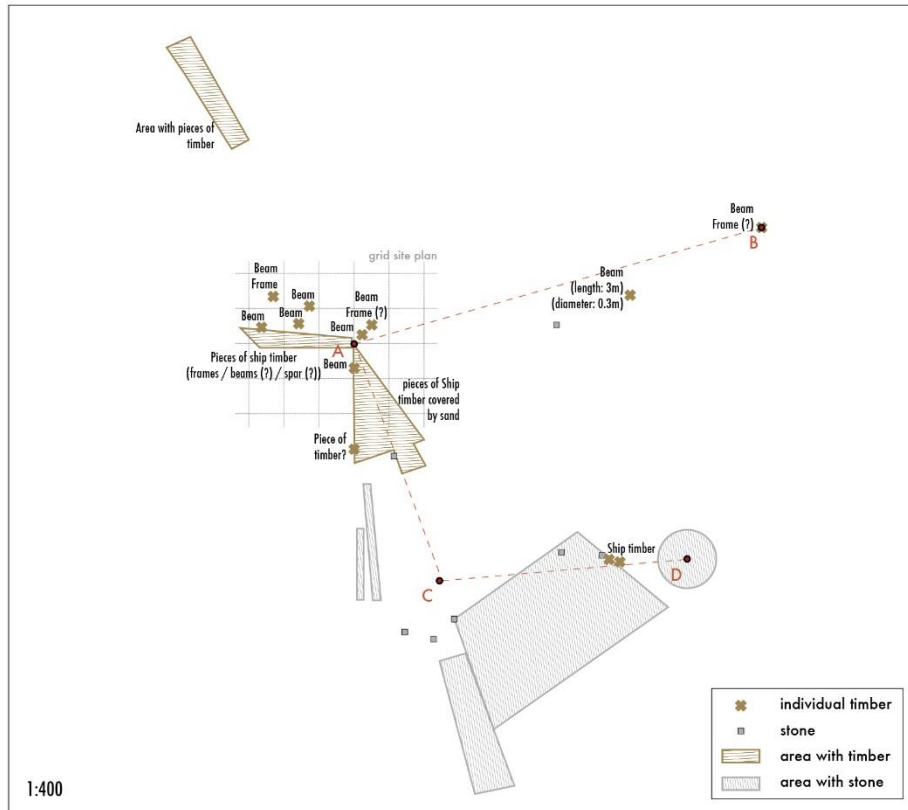
(> 90%)

In de Belgische territoriale zee zijn slechts enkele wraksites gekend en gelokaliseerd die dateren van voor 1800: o.a. Zeebrugge-wrak, 't Vliegend Hert, en het Buiten Ratel wrak

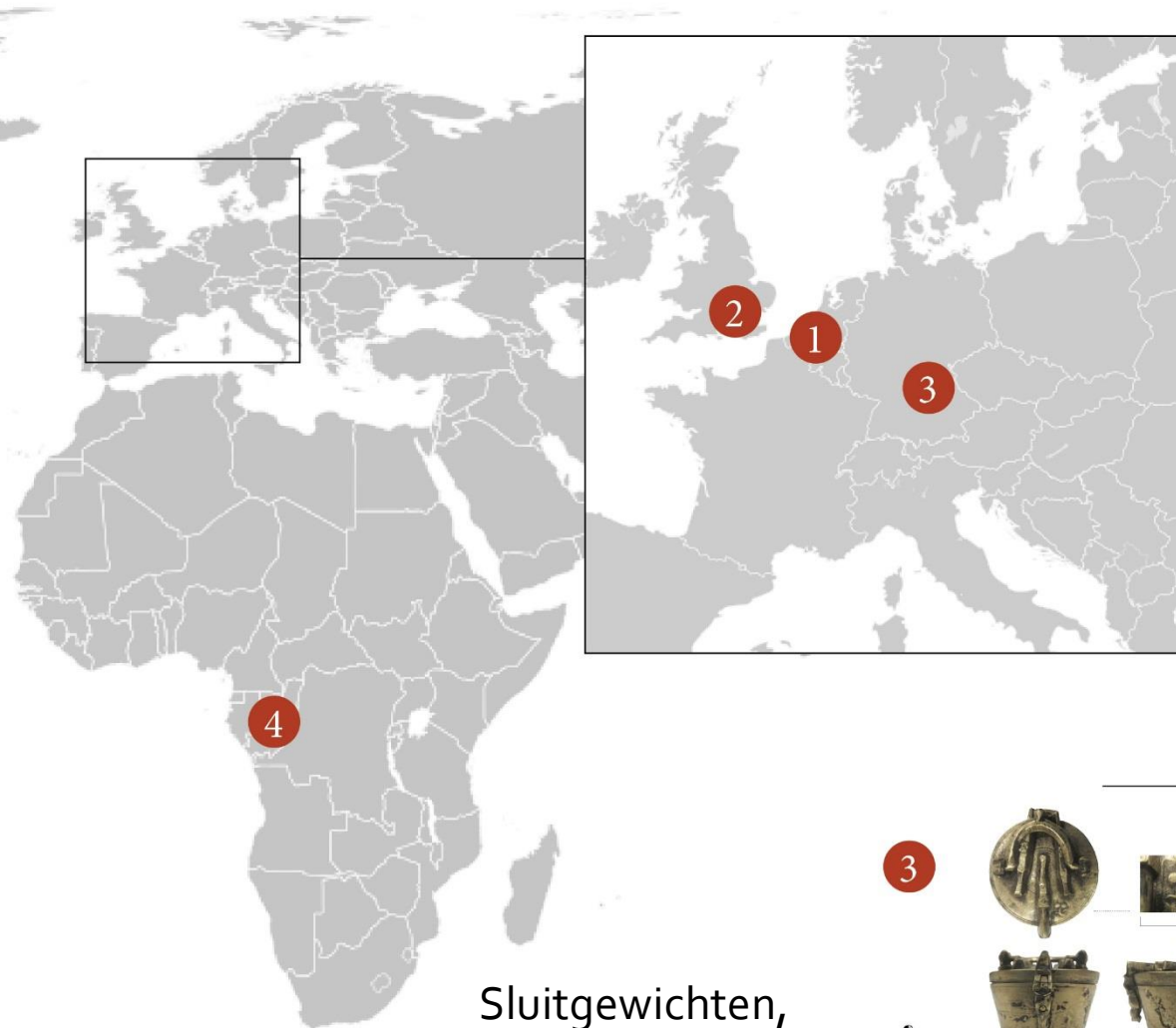

Nieuw onderzoek door Rik Lettany

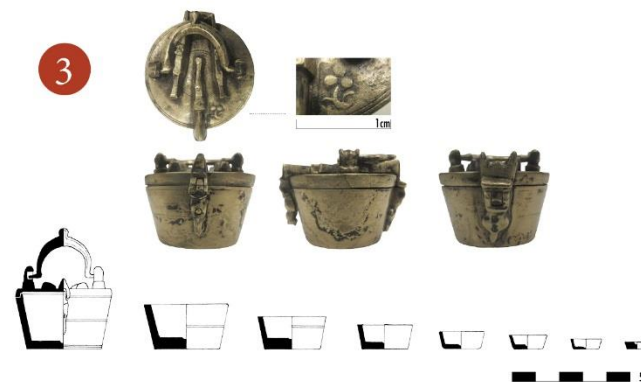
2

Ook dit soort sites komen voor, een spreiding van objecten over een kleinere of grotere zone, deze site is ontdekt door een visser, maar er zijn er ongetwijfeld die volledig onder de zeebodem zitten en op zich geen ecologische waarde hebben.

Sluitgewichten,
o.a. met
merkteken van
de maker: 1507

Antwerps handje

Kwaliteitsmerk uit Engeland

(©Hendrik Lettany)

wengé

Dankzij visser en
duikonderzoek gekend,
ondanks de goede
bedoelingen toch heel
wat informatie en
kennis verloren: te veel
nadruk op mooie
vondsten, minder
mooie verwaarloosd

1

2

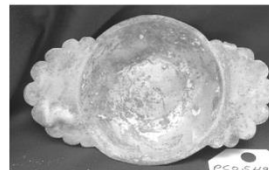
1

(©Hendrik Lettany/ARS)

Dominikaanse
Republiek

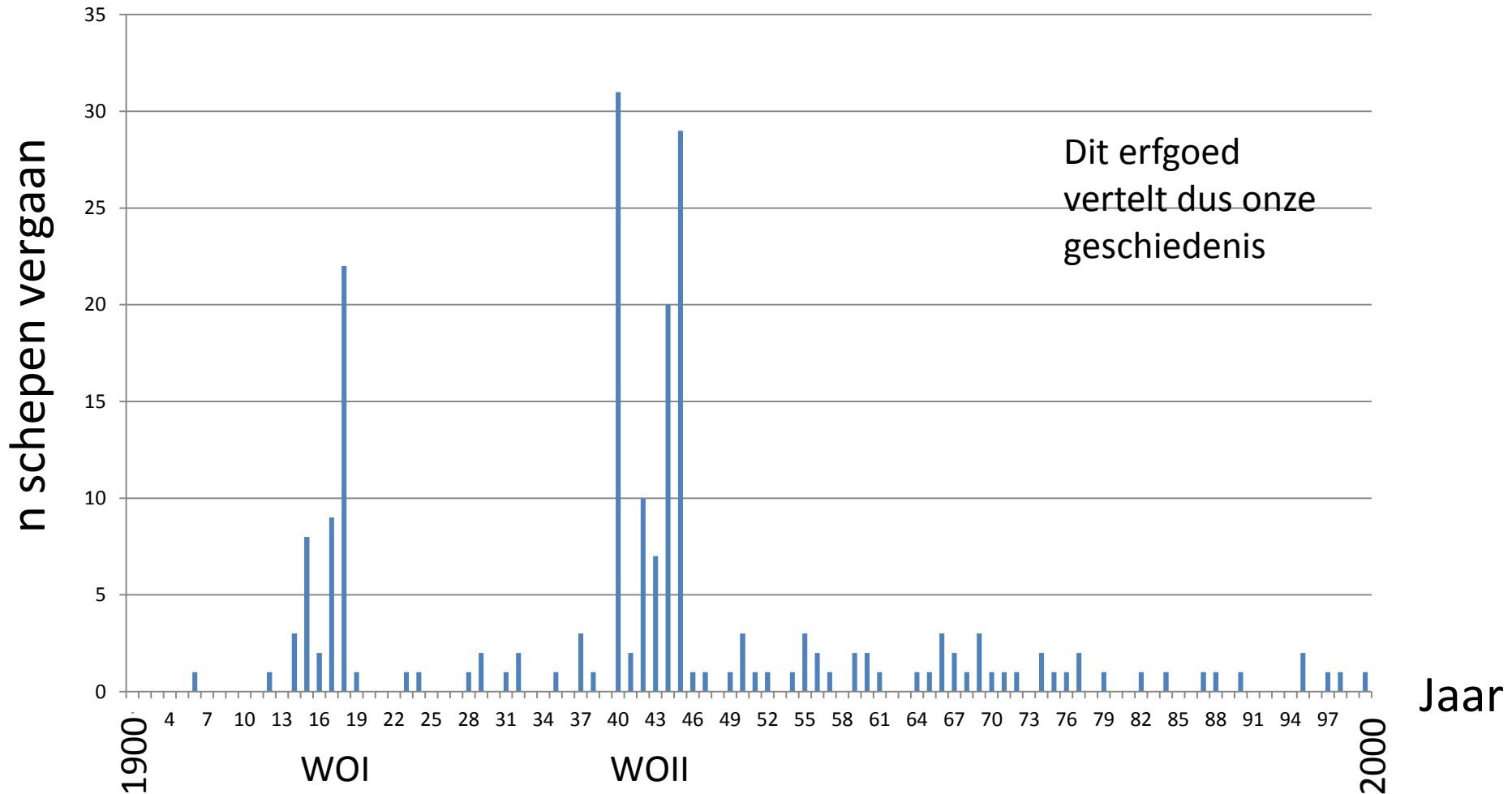
2

20ste-eeuwse wrakken

2

Merendeel WOI en WOII

20ste eeuw

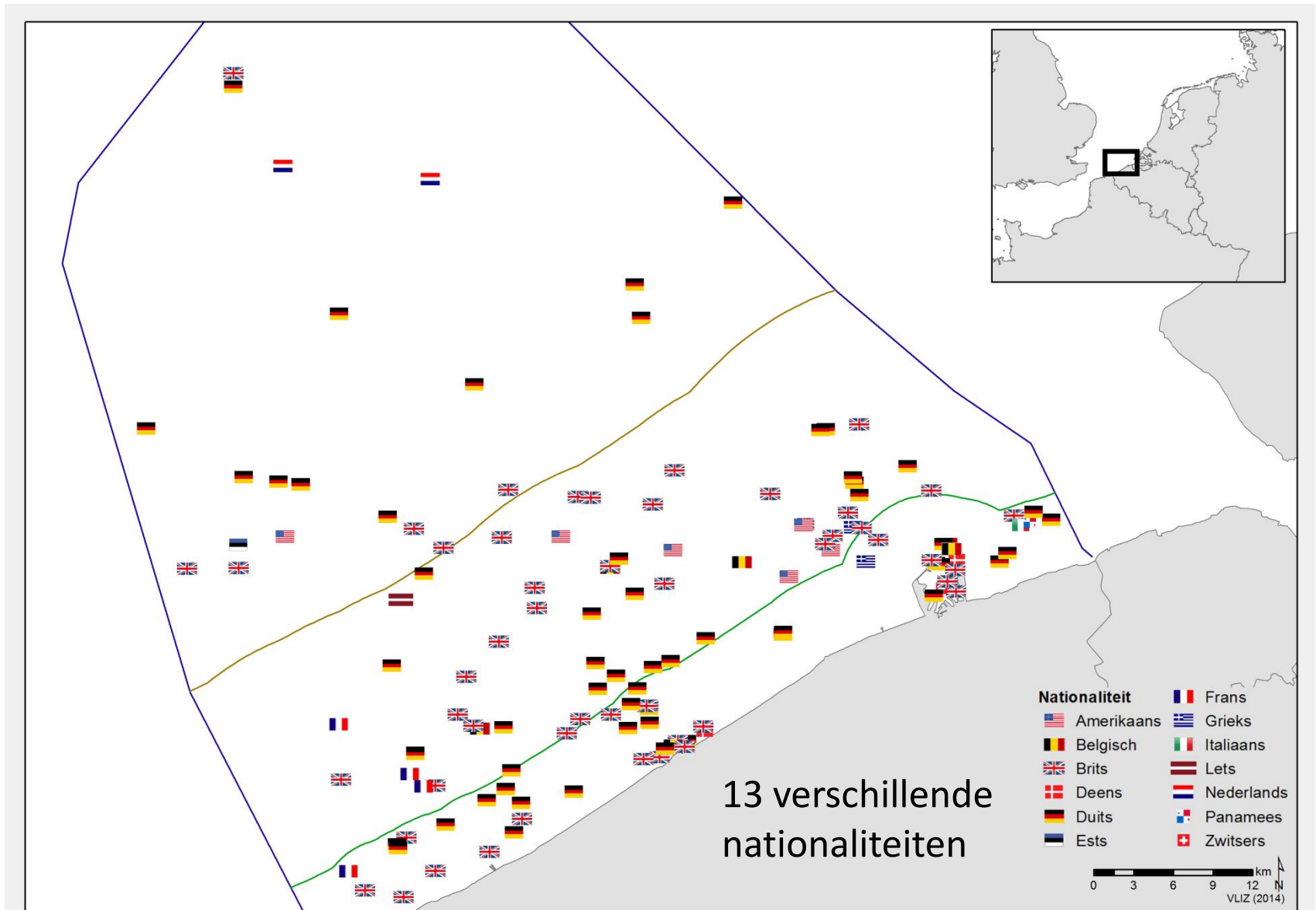
212ex. waarvan 140 WOI+WOII

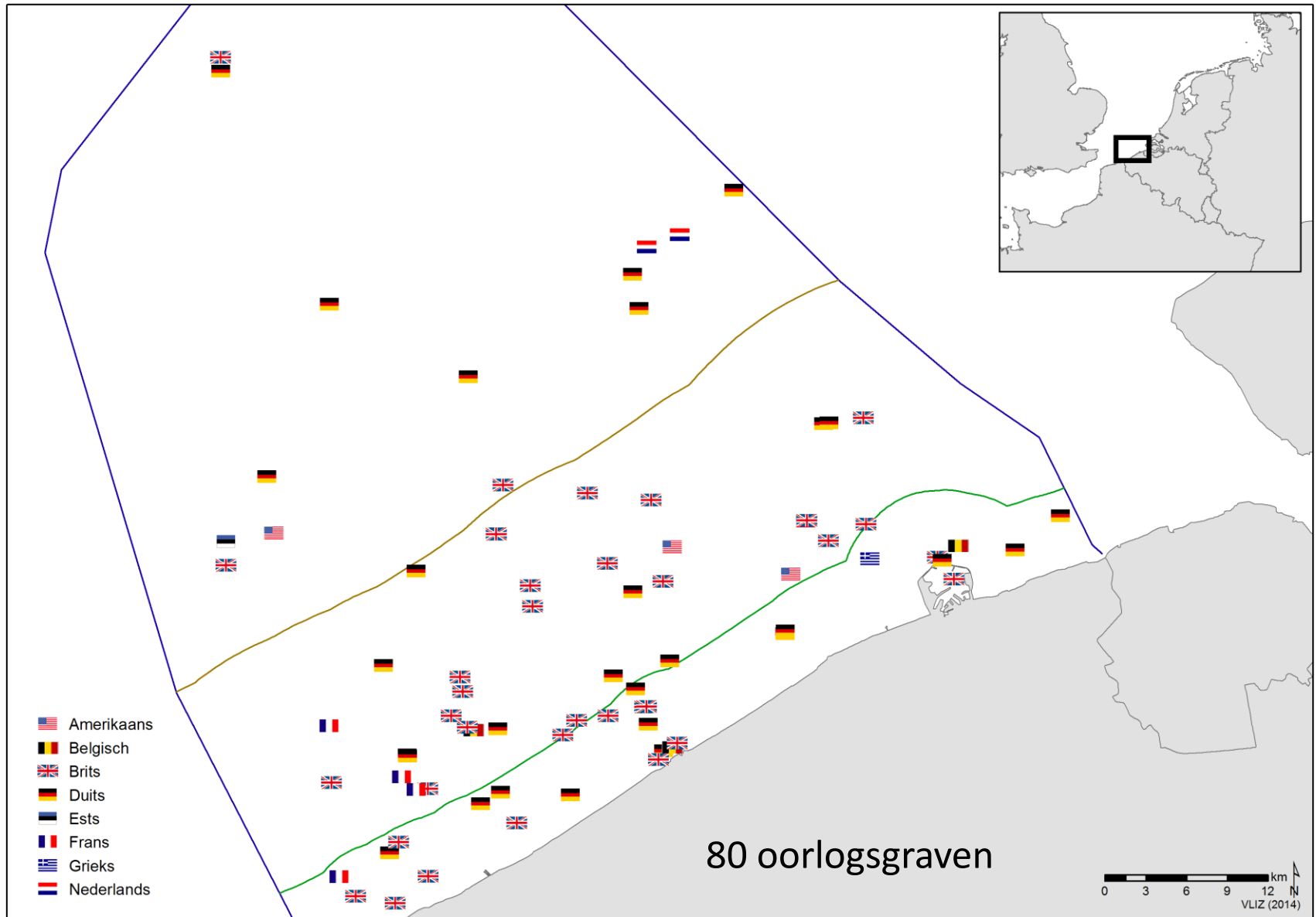
Duitse WO I U-Boot wrakken

Nationaliteit WOI + WOII wrakken 2

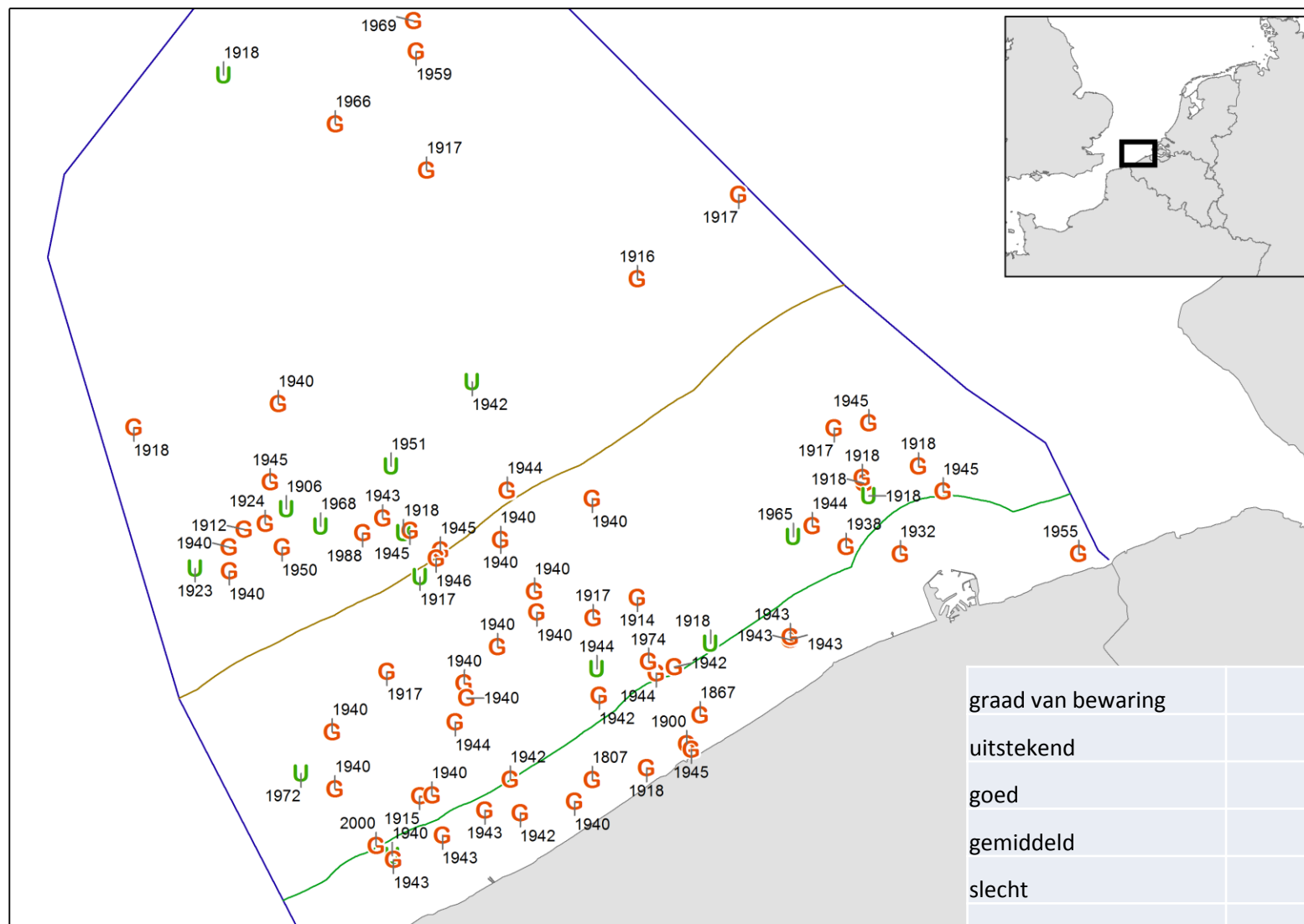

Oorlogsgraven WOI + WOII wrakken 2

Graad van bewaring

2

Scheepswrakken: gekende
posities: 290, geïdentificeerd:
228.

graad van bewaring		
uitstekend	14	5%
goed	64	22%
gemiddeld	97	33%
slecht	53	18%
zeer slecht	34	12%
niet gekend	28	10%
	290	100%

2

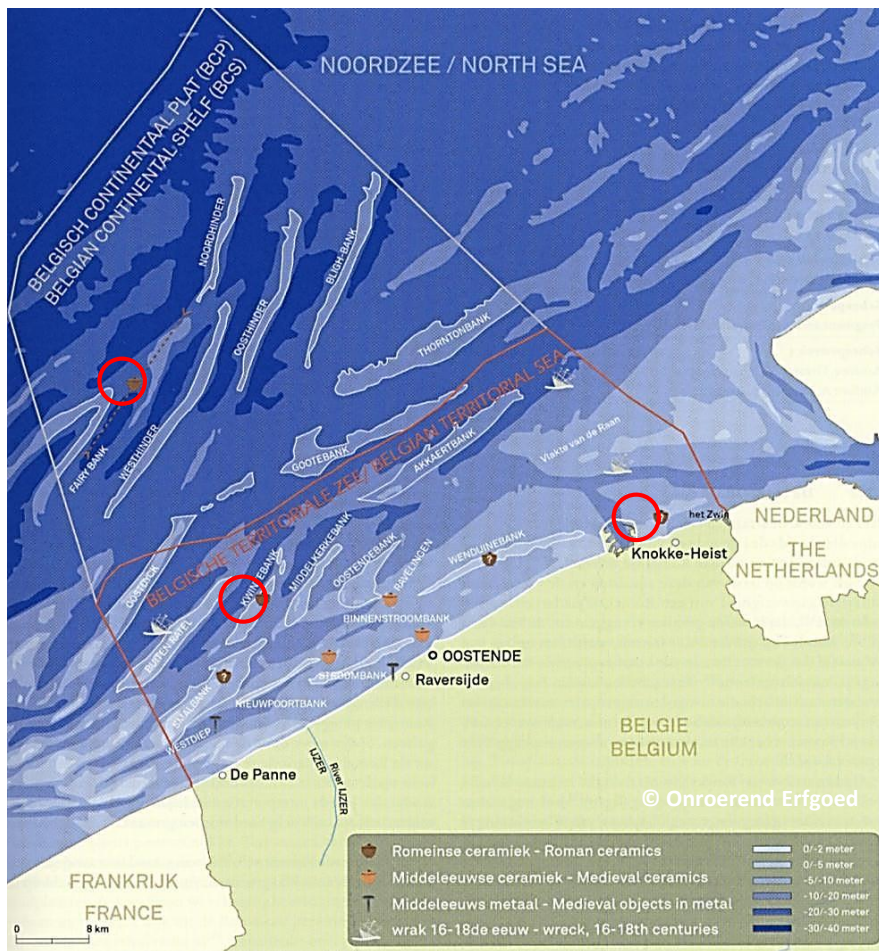
62 niet geïdentificeerde wrakken

&

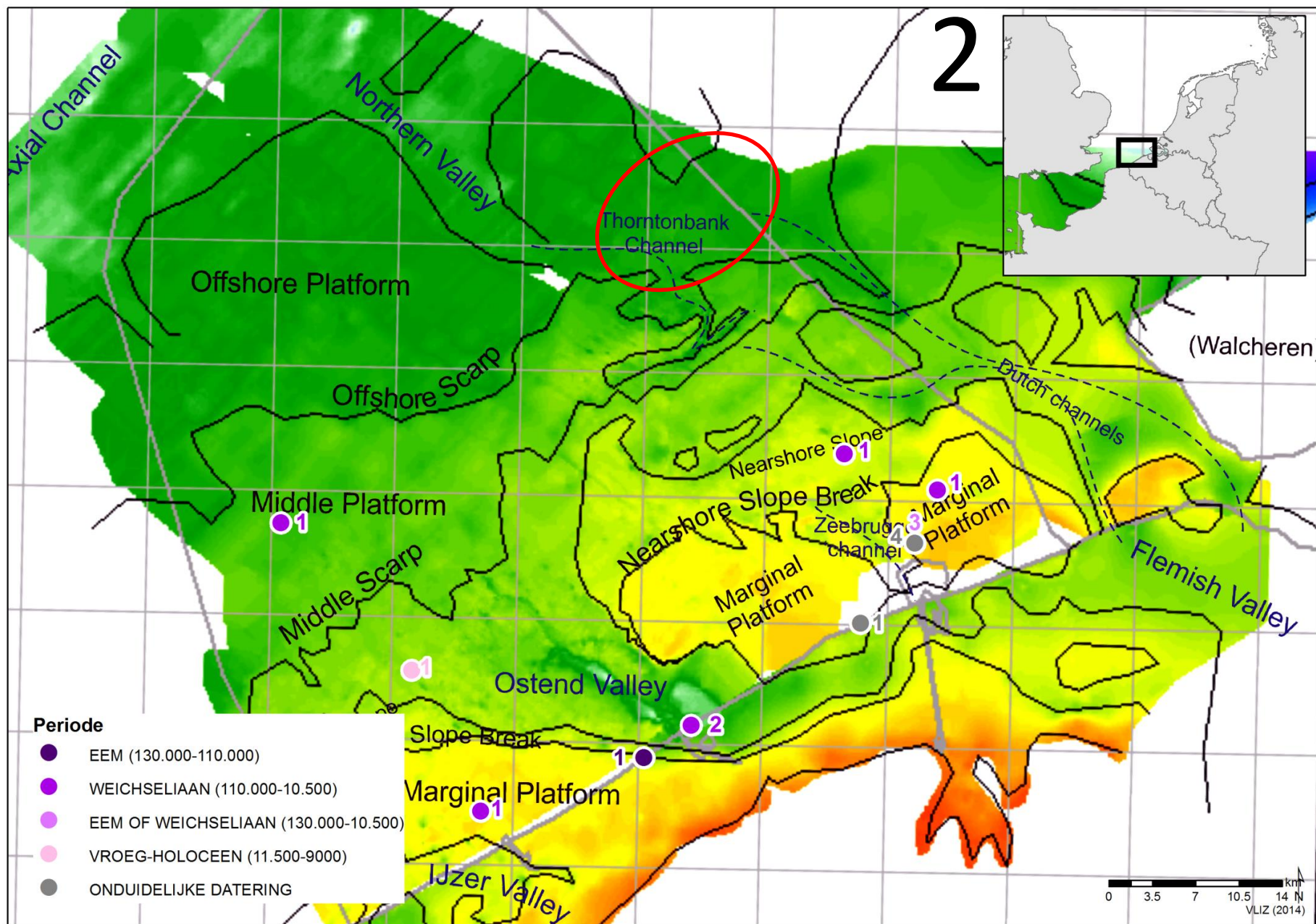
65 “andere” waarover weinig bekend is?

Onbekend maakt Onbemind

Scheepswrakken uit de Romeinse periode ? 2

Vindplaatsen van paleontologisch bot vertonen een correlatie met paleolandschappen

3

HMS Wakeful

HMS Wakeful, een Britse destroyer die zonk tijdens de evacuatie van Dunkerque in mei 1940. De site ligt in de Belgische territoriale zee en bij het zinken verloren ongeveer 700 personen het leven: een oorlogsgraf.

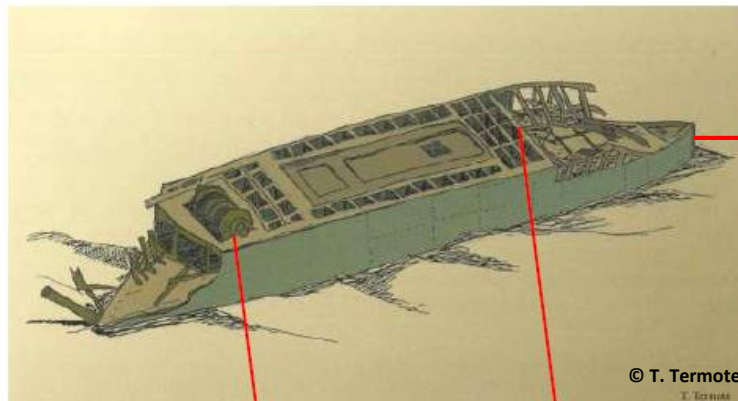

Geen
archivaris?

3

West-Hinder

West-Hinder. Belgisch lichtschip gezonken in 1912, ligt op Belgisch continentaal plat

© T. Termote
E. Termote

© Onroerend Erfgoed - Foto Dieter Decroos (2014)

© Onroerend Erfgoed - Foto Dieter Decroos (2014)

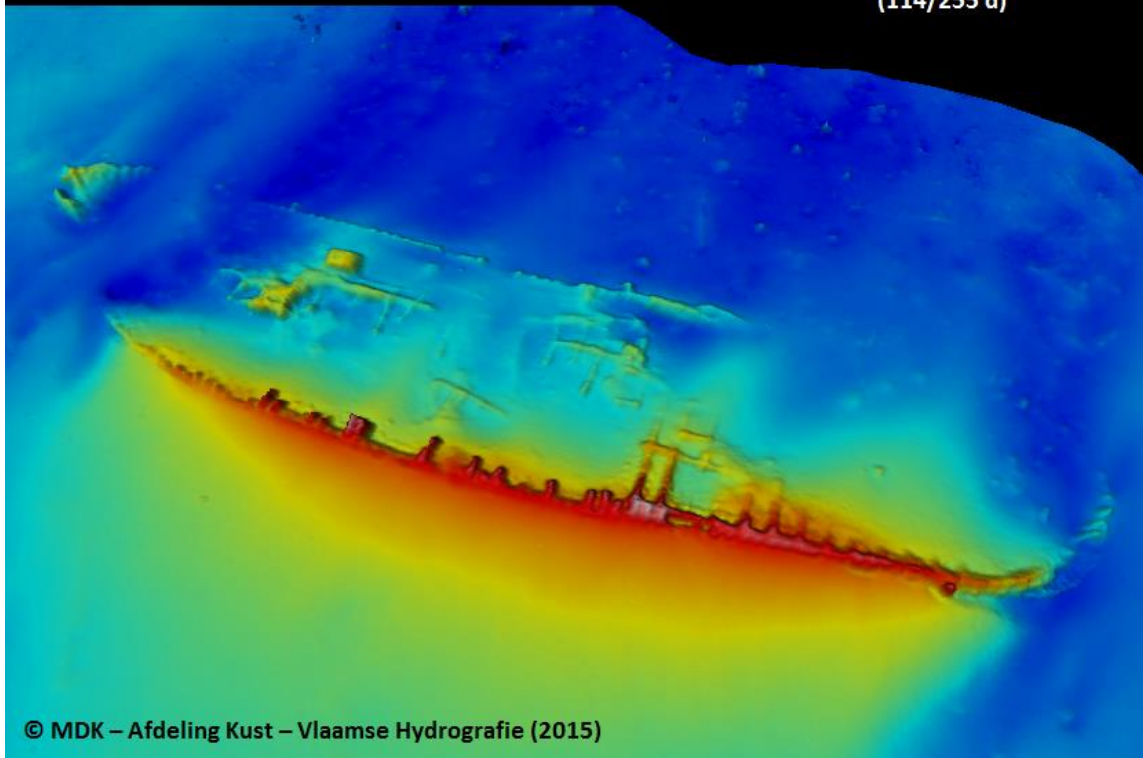

© Onroerend Erfgoed - Foto Dieter Decroos (2014)

3

19de-eeuws houten scheepswrak Oostende

Houten scheepswrak nabij Oostelijke strekdam, haven van Oostende
(114/255 d)

© MDK – Afdeling Kust – Vlaamse Hydrografie (2015)

Link maken tussen land
en zee om zo maritiem
erfgoed beter onder de
aandacht te brengen

Eindconferentie SeArch project – Gent, 22 november 2016

Besluit

- Zowel het strand als het Belgische deel van de Noordzee zijn te beschouwen als een bijzonder rijk historisch archief en hebben recht op de beste zorgen op dit vlak.
- We kennen slechts een deel van het verhaal: er is nog heel wat verder onderzoek nodig.
- Ons deel van de Noordzee is niet zo groot: we kunnen op het vlak van erfgoedzorg wel een voorbeeldrol opnemen. Er zijn ook mogelijkheden om dit erfgoed beter te ontsluiten: bijvoorbeeld HMS Vindictive